

УДК 342.951

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.87.3.9>

КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ В ДІЯЛЬНОСТІ СУДДІ ТА ШЛЯХИ ЇХ УСУНЕННЯ

Макаров М.О.,
суддя Дніпровського апеляційного суду

Макаров М.О. Корупційні ризики в діяльності судді та шляхи їх усунення.

В статті визначено правові засади формування антикорупційної політики в діяльності судової системи України.

На виконання задач дослідження здійснено спробу визначити основні корупційні ризики в діяльності судді, з'ясовано способи діяльності (бездіяльності) судді що призводять до настання корупційних ризиків та виокремлено алгоритми діяльності судді щоб виключити або принаймні мінімізувати настання негативних правових наслідків у формі відповідальності за вчинення корупційного правопорушення або діяння пов'язаного з корупцією.

Встановлено, що оцінювання корупційних ризиків в судах проводиться з метою встановлення ймовірності вчинення корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень суддями, встановлення причин, умов та наслідків можливого вчинення таких правопорушень, а також аналізу ефективності існуючих заходів контролю, спрямованих на запобігання реалізації корупційних ризиків.

Здійснено аналіз обмежень в діяльності судді, які у відповідності до законодавства кваліфікуються як корупційні правопорушення або діяння, пов'язані з корупцією, зокрема: використання службових повноважень чи свого становища; одержання подарунків; сумісництво та суміщення з іншими видами діяльності; порушення обмежень (заборон) щодо зайняття іншою оплачуваною або підприємницькою діяльністю; порушення заборон входить до складу правління, інших виконавчих чи контрольних органів, наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку; порушення вимог фінансового контролю, недотримання строків заповнення декларації та внесення в неї змін.

Визначено алгоритм діяльності судді у разі надходження пропозиції щодо неправомірної вигоди або подарунка. Встановлено критерії оцінки наявності або відсутності реального або потенційного конфлікту інтересів судді, за наявності якого його дії слід кваліфікувати як корупційне правопорушення.

Виокремлено алгоритми діяльності судді щодо виключення або принаймні мінімізації настання негативних правових наслідків у формі відповідальності за вчинення корупційного правопорушення або діяння пов'язаного з корупцією.

Ключові слова: корупція, суди, запобігання корупції в судах, корупційне правопорушення, корупційні ризики в діяльності судді.

Makarov M.O. Corruption risks in the activities of a judge and ways to eliminate them.

The article defines the legal principles of the formation of anti-corruption policy in the activities of the judicial system of Ukraine.

To fulfill the objectives of the study, an attempt was made to determine the main corruption risks in the activities of a judge, to clarify the methods of activity (inaction) of a judge that lead to the occurrence of corruption risks, and to identify algorithms for the judge's activity in order to exclude or at least minimize the occurrence of negative legal consequences in the form of liability for committing a corruption offense or an act related to corruption.

It was established that the assessment of corruption risks in courts is carried out in order to establish the probability of committing corruption and corruption-related offenses by judges, to establish the causes, conditions and consequences of the possible commission of such offenses, as well as to analyze the effectiveness of existing control measures aimed at preventing the realization of corruption risks.

An analysis of restrictions on the activities of a judge, which in accordance with the legislation are qualified as corruption offenses or acts related to corruption, in particular: the use of official powers or one's position; receiving gifts; part-time work and combining with other types of activity; violation of restrictions (prohibitions) on engaging in other paid or entrepreneurial activities; violation of prohibitions on being a member of the board, other executive or control bodies, supervisory board of an enterprise or organization aimed at making a profit; violation of financial control requirements, failure to comply with the deadlines for filling out the declaration and making changes to it.

An algorithm for the judge's activities in the event of receiving a proposal for an unlawful benefit or gift has been determined. Criteria for assessing the presence or absence of a real or potential conflict of interest of a judge have been established, in the presence of which his actions should be qualified as a corruption offense.

Algorithms of a judge's activities to eliminate or at least minimize the occurrence of negative legal consequences in the form of liability for committing a corruption offense or an act related to corruption are identified.

Key words: corruption, courts, prevention of corruption in courts, corruption offense, corruption risks in the activities of a judge.

Актуальність статті. Корупція – це негативне соціальне явище, джерело економічних, політичних і соціальних ризиків для суспільства. Вона є однією із найнебезпечніших загроз правам людини, перешкоджає економічному розвитку держави, має негативні фінансові наслідки як для держави, так і для громадян. Нині в нашій державі вживаються заходи у сфері запобігання та протидії корупції. Одним із основних напрямів у сфері запобігання корупції є виявлення корупційних ризиків, які можуть виникнути в діяльності державних службовців, а також усунення умов та причин виникнення цих ризиків.

Слід зауважити, що законодавчого визначення поняття та видів корупційних ризиків невизначено. Однак, ст. 19 Закону України «Про запобігання корупції» (*далі – Закон*) передбачає необхідність розробки та затвердження в кожному органі державної влади, у тому числі в Державній судовій адміністрації України (*далі – ДСАУ*) антикорупційних програм, складовою яких є: визначення засад загальної відомчої політики щодо запобігання та протидії корупції у відповідній сфері, заходи з їх реалізації, а також з виконання антикорупційної стратегії та державної антикорупційної програми; оцінка корупційних ризиків у діяльності суддів, установи, організації, причини, що їх породжують та умови, що їм сприяють; заходи щодо усунення виявлених корупційних ризиків, осіб, відповідальних за їх виконання, строки та необхідні ресурси [1].

На виконання цієї норми в судовій системі затверджується Антикорупційна програма Державної судової адміністрації України на 2025–2027 роки, затверджена Наказом Державної судової адміністрації України 03.02.2025 року № 35 [2], метою якої є подальше удосконалення системи запобігання і протидії корупції в ДСА України, забезпечення злагодженості та системності антикорупційної діяльності структурних підрозділів ДСА України; подальше впровадження механізмів прозорості, доброчесності, зменшення впливу корупційних ризиків на діяльність ДСА України та підвищення рівня довіри суспільства до діяльності ДСА України. Вона затверджується з урахуванням розпоряджень Кабінету Міністрів України від 05 жовтня 2016 року № 803-р «Деякі питання запобігання корупції в міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади» [3], Державної антикорупційної програми на 2023-2025 роки, яка затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 4 березня 2023 р. № 220 [4], з дотриманням положень Методології управління корупційними ризиками, затвердженої наказом Національного агентства з питань запобігання корупції (*далі – НАЗК*) від 28 грудня 2021 року № 830/21 [5], Методичних рекомендацій щодо розробки антикорупційних програм органів влади, затверджених рішенням НАЗК від 19 січня 2017 року № 31 [6], та з урахуванням Порядку підготовки, подання антикорупційних програм на погодження до Національного агентства з питань запобігання корупції та здійснення їх погодження, затвердженого рішенням НАЗК від 08 грудня 2017 року № 1379 [7].

Попри це сучасне антикорупційне законодавство України не в повній мірі регулює систему корупційних ризиків в діяльності публічної служби в цілому та судовій системі, зокрема, в ньому в першу чергу звернуто увагу на життя системних заходів недопущення (мінімізації) корупційних ризиків в окремо взятому органі публічної влади, в той же час не визначено тлумачення корупційних ризиків, які зустрічаються в повсякденній роботі судді.

Стан дослідження проблематики статті. Проблема запобігання корупційним та пов'язаним з корупцією правопорушенням не є новою в юридичній науці, науковий доробок її дослідження складають праці таких вчених, як: В.Б. Авер'янов, С.М. Алфьоров, О.М. Бандурка, О.А. Банчук, Ю.П. Битяк, К.Л. Бугайчук, В.М. Гаращук, О.О. Дудоров, В.А. Завгородній, Т.Є. Кагановська, В.М. Мартиненко, М.І. Мельник, О.П. Мусієнко, О.В. Ткаченко, В.М. Трепак, Р.М. Тучак, М.І. Хавронюк, С.О. Шатрава та інші. Проте проблематика корупційних ризиків в діяльності судової системи і безпосередньо суддів не була предметом окремого монографічного чи іншого системного дослідження, що й зумовлює необхідність її здійснення в межах даної наукової статті.

Таким чином, **метою наукової статті** є з'ясування тих корупційних ризиків, які слід усунути, не допустити (мінімізувати) їх настання суддею, щоб не стати суб'єктом вчинення корупційного правопорушення.

На виконання поставленого завдання в межах статті будуть вирішені наступні **задачі**: визначити корупційні ризики в діяльності судді; з'ясувати способи діяльності (бездіяльності) судді що призводять до настання корупційних ризиків та виокремити шляхи їх усунення (мінімізації).

Виклад основного змісту. Повертаючись до поняття корупційних ризиків в діяльності суду слід зауважити, що їх нормативне визначення дано в Методичних рекомендаціях НАЗК – Методології управління корупційними ризиками, затвердженої наказом Національного агентства з питань запобігання корупції (далі – НАЗК) від 28 грудня 2021 року № 830/21 [5], відповідно до якої під корупційним ризиком слід розуміти імовірність вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення, що негативно вплине на діяльність судді та судової системи взагалі.

Оцінювання корупційних ризиків проводиться з метою встановлення ймовірності вчинення корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень працівниками організації, встановлення причин, умов та наслідків можливого вчинення таких правопорушень, а також аналізу ефективності існуючих заходів контролю, спрямованих на запобігання реалізації корупційних ризиків.

Відповідно до частини п'ятої статті 153 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [8], підпункту 7 пункту 2 розділу III Методології управління корупційними ризиками, затвердженої наказом Національного агентства з питань запобігання корупції від 28 грудня 2021 р. № 830/21, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 17 лютого 2022 р. за № 219/37555, та з метою ідентифікації, аналізу, визначення рівнів корупційних ризиків у діяльності Державної судової адміністрації України утворюється робоча група з оцінювання корупційних ризиків [9]. Аналогічні робочі групи створюються у Верховному Суді наказу Верховного Суду від 14 січня 2025 року № 9 «Про проведення оцінювання корупційних ризиків» [10], Вищій кваліфікаційній комісії суддів [11] та в судах різних інстанцій. До складу робочої групи, як правило, включають працівників усіх самостійних структурних підрозділів організації, які за своїми діловими, моральними якостями та професійним рівнем здатні виконувати обов'язки членів робочої групи і забезпечити об'єктивні та неупереджені результати оцінювання корупційних ризиків. До складу робочої групи включають представників зовнішніх заінтересованих сторін (у разі надходження відповідних пропозицій), якщо вони володіють знаннями про середовище організації та/або мають досвід роботи у сфері діяльності організації та/або у сфері запобігання та/або протидії корупції, представників інститутів громадянського суспільства, які здійснюють громадський контроль за діяльністю організації; експертів, які володіють спеціальними знаннями у сфері діяльності організації та/або у сфері запобігання та/або протидії корупції. До складу робочої групи не включають зовнішніх заінтересованих сторін та їхніх представників у разі наявності відомостей про них у Єдиному державному реєстрі осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення.

Слід зауважити, що наразі прийнято низку роз'яснень НАЗК щодо розуміння поняття та змісту корупційних ризиків в цілому та в діяльності судді, в умовах воєнного стану:

1. Роз'яснення Національного агентства з питань запобігання корупції від 28.02.2022 № 2 щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно заходів фінансового контролю в умовах воєнного стану.

2. Роз'яснення Національного агентства з питань запобігання корупції від 14.03.2022 № 6 щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно дотримання обмежень щодо запобігання корупції під час участі у обороні України.

3. Роз'яснення Національного агентства з питань запобігання корупції щодо застосування положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно дотримання обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності в умовах воєнного стану від 05.12.2022 № 14.

На досягнення мети дослідження, через виконання чітко сформульованих його задач, нижче ми будемо вести мову про ті реальні рішення, дії чи бездіяльність суддів, які зумовлюють наявність корупційних ризиків в їх діяльності та визначимо шляхи їх усунення.

Зокрема, почнемо з використання службових повноважень чи свого становища, обмеження на які визначені статтею 22 Закону. Аналіз цієї норми вказує на те, що суддям забороняється використовувати свої службові повноваження або своє становище та пов'язані з цим можливості з метою одержання неправомірної вигоди для себе чи інших осіб, у тому числі використовувати будь-яке державне чи комунальне майно або кошти в приватних інтересах. Не вдаючи до юридичного аналізу даної норми-заборони (обмеження), попри все тут слід враховувати декілька факторів: 1) використання своїх службових повноважень (визначених Законом «Про судоустрій та статус суддів» [8]) або свого становища як судді (не безпосередні повноваження, а дотичні можливості, наприклад, доступ до відповідних облікових баз даних або реєстру судових рішень); 2) отримання (реальне або потенційне) неправомірної вигоди, під якою слід розуміти грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру, які обіцяють, пропонують, надають або одержують без законних на те підстав (п. 1 ч. 1 ст. 1 Закону); 3) використання будь-якого державного чи комунального майна або коштів (які безпосередньо знаходяться у використанні судді, наприклад оргтехніки та службового житла, або до яких тимчасово має доступ суддя, наприклад, матеріали судових справ, в приватних інтересах (тобто поза межами їх законного використання в публічних інтересах)) [1].

Наступним є обмеження щодо одержання подарунків. Тут слід виокремлювати законне та незаконне одержання суддею подарунків. До законних подарунків та способів їх отримання слід віднести: 1) прийняття подарунків, які відповідають загально визначеним уявленням про гостинність, а саме якщо вартість таких подарунків не перевищує два прожиткових мінімуму для працездатних осіб, встановлених на день прийняття подарунка, одноразово, а сукупна вартість таких подарунків, отриманих від однієї особи (групи осіб) протягом року, не перевищує чотирьох прожиткових мінімумів, встановлених для працездатної особи на 1 січня того року, в якому прийнято подарунки (слід враховувати прожитковий мінімум для працездатних осіб у відповідності до Закону України «Про Державний бюджет України на 2025 рік складає на сьогодні 3025 грн. [12]; 2) будь-які дарунки, що даруються близькими особами або одержуються як загальнодоступні знижки на товари, послуги, загальнодоступні виграші, призи, премії, бонуси. Відповідно, незаконні подарунки це ті, що перевищують два прожиткові мінімуми для працездатних осіб, встановлених на день прийняття подарунка, одноразово, а сукупна вартість таких подарунків, отриманих від однієї особи (групи осіб) протягом року, перевищує чотири прожиткових мінімумів, встановлених для працездатної особи на 1 січня того року, в якому прийнято подарунки; а під незаконним способом їх отримання слід вважати безпосередньо або через інших осіб вимагання, прохання або одержання таких подарунків для себе чи близьких їм осіб від юридичних або фізичних осіб у зв'язку із здійсненням такими особами діяльності, пов'язаної із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування або якщо особа, яка дарує, перебуває в підпорядкуванні такої особи. Інші способи отримання подарунків суддями є цілком законними (зокрема, отримання подарунків від друзів, які не перебувають у будь-яких зв'язках з суддею, пов'язаних з його професійною діяльністю, мається на увазі реальне, а не потенційно можливе перебування у таких відносинах (прикладом може слугувати цілком законний подарунок судді на день народження від друга, який є теж суддею, однак за виключенням їх взаємного підпорядкування, зокрема, суддя – голова суду).

Суддя у разі надходження пропозиції щодо неправомірної вигоди або подарунка, незважаючи на приватні інтереси, зобов'язаний невідкладно вжити таких заходів: відмовитися від пропозиції; за можливості ідентифікувати особу, яка зробила пропозицію; залучити свідків, якщо це можливо, у тому числі з числа співробітників суду; письмово повідомити про пропозицію безпосереднього керівника (за наявності) або спеціально уповноваженого або члена робочої групи щодо оцінювання корупційних ризиків, яка функціонує в суді. Також статтею 24 Закону визначено досить чіткий алгоритм дій при виявленні у своєму службовому приміщенні майна, що може бути неправомірною вигодою, або подарунку; в цьому разі він зобов'язаний невідкладно, але не пізніше одного робочого дня, письмово повідомити про цей факт свого безпосереднього керівника; про виявлення майна, що може бути неправомірною вигодою, або подарунка складається акт, який підписується особою, яка виявила неправомірну вигоду або подарунок, та її безпосереднім

керівником (слід зауважити, що дана вимога поширюється на випадки виявлення такого майна і службовому кабінеті судді) [1].

Наступним корупційним ризиком в діяльності судді є сумісництво та суміщення з іншими видами діяльності. Норма стаття 25 Закону вказує на те, що обмеженням (забороною) для судді є зайняття іншою оплачуваною або підприємницькою діяльністю (крім викладацької, наукової і творчої діяльності, медичної практики, інструкторської та суддівської практики із спорту) [1]. Наразі судді забороняється безпосередньо займатися підприємницькою діяльністю, тобто відповідно до ст. 42 Господарського кодексу України – самостійною, ініціативною, систематичною, на власний ризик господарською діяльністю, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку [13]. Виключенням є викладацька, наукова і творча діяльність, медична практика, інструкторська та суддівська практика із спорту, які можуть здійснюватись з певними обмеженнями: поза службовий (робочий) час; з належним юридичним оформленням, як правило, за контрактом з обов'язковою сплатою податків з прибутку та декларуванням таких прибутків.

Наступним обмеженням судді щодо сумісництва є заборона входити до складу правління, інших виконавчих чи контрольних органів, наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку (крім випадків, коли особи здійснюють функції з управління акціями (частками, паями), що належать державі чи територіальній громаді, та представляють інтереси держави чи територіальної громади в раді (спостережній раді), ревізійній комісії господарської організації), якщо інше не передбачено Конституцією або законами України, зокрема це стосується норми статті 54 Закону України «Про судоустрій та статус судді», в якій зазначено, що суддя не може під час проходження служби займатися іншою оплачуваною діяльністю, крім науково-педагогічної, наукової або творчої [10]. Для визначення наявності чи відсутності корупційних ризиків суддям слід враховувати наступне: 1) категоричною заборонаю входити до складу правління, інших виконавчих чи контрольних органів, наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку, а сам факт такого входження, навіть без активної поведінки особи (як у випадку заборони займатися іншою оплачуваною діяльністю), є порушенням вимог Закону [14]; в той же час суддя може бути засновником, членом правління та заступником голови неприбуткової громадської організації, якщо не буде отримувати відповідний прибуток за результатами діяльності цієї організації [15]. 2) не є корупційним ризиком, а відповідно порушенням закону право бути пасивним акціонером акціонерного товариства, тобто не здійснення безпосередньої підприємницької діяльності, в той же час, отримання прибутків від акцій, але з урахуванням однієї умови, що наявність такої кількості акцій не дає право приймати управлінські рішення, які впливають на діяльність підприємства; також це стосується відкриття депозитних рахунків, які передбачають отримання прибутку у формі дивідендів суддею за умови декларування суми дивідендів (акціонерних коштів), а також прибутків отриманих від їх розміщення.

Наступним корупційним ризиком для судді є спільна робота близьких осіб, на яку встановлено обмеження статтею 27 Закону. Так, судді (голова суду, керівник апарату суду) не можуть мати у прямому підпорядкуванні близьких їм осіб або бути прямо підпорядкованими у зв'язку з виконанням повноважень близьким їм особам, перелік яких визначений ст. 1 Закону [1]. Слід враховувати, що закон дає досить широке поняття «пряме підпорядкування», під яким слід розуміти відносини прямої організаційної або правової залежності підлеглої особи від її керівника, в тому числі, через вирішення (участь у вирішенні) питань прийняття на роботу, звільнення з роботи, застосування заохочень, дисциплінарних стягнень, надання вказівок, доручень тощо, контролю за їх виконанням. Однак це питання пов'язане безпосередньо з наявністю чи відсутністю конфлікту інтересів, про який звернемо увагу нижче. Для наглядного розуміння прямого підпорядкування у суддівській практиці наведемо такі приклади: очевидним є те, що донька не може перебувати на посаді помічника судді, а бо секретаря судового засідання у випадку суддівства її батько; з іншої сторони чи може син працювати на посаді керівника апарату суду в судді в якому його батько є суддею? І відповідь на це питання ствердне – так, але має бути усунутий конфлікт інтересів – батько має бути виключений з комісії, яка приймає кадрові рішення щодо його сина.

Очевидним шляхом усунення будь-якого корупційного ризику є повідомлення особою, яка претендує на зайняття посади у відповідному судді, на посаду в якому вона претендує, про працюючих у цьому органі близьких їй осіб. У разі, якщо такий корупційний ризик вже наявний він має бути усунений з ініціативи суб'єктів конфлікту інтересів протягом п'ятнадцяти днів, або за

рішенням керівника в місячний строк з моменту виникнення обставин дані особи (особа) підлягають переведенню в установленому порядку на іншу посаду, що виключає пряме підпорядкування. У разі неможливості такого переведення особа, яка перебуває у підпорядкуванні, підлягає звільненню із займаної посади.

Найбільш складною категорією виникнення корупційних ризиків в діяльності судді є наявність реального або потенційного інтересів як категорій, аналізу яких необхідно приділити окреме дослідження. Нижче, виходячи з законодавчого визначення потенційного конфлікту інтересів, як наявність у особи приватного інтересу у сфері, в якій вона виконує свої службові чи представницькі повноваження, що може вплинути на об'єктивність чи неупередженість прийняття нею рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень, або реального конфлікту інтересів, як суперечності між приватним інтересом особи та її службовими чи представницькими повноваженнями, що впливає на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень, наведемо окремі приклади конфлікту інтересів, які можуть виникати в діяльності поліцейського: суддя не може розглядати справу про кримінальне провадження, досудове розслідування за яким здійснював будь-який з його родичів; суддя не може розглядати справу про адміністративне правопорушення за матеріалами патрульного інспектора, який в минулому складав протокол про адміністративне правопорушення чи виносив постанову в справі про адміністративне порушення відносно цього судді; суддя не може розглядати справу про кримінальне провадження, експертом по якій було залучення його близького родича чи свояка; та ін. Для недопущення виникнення реального, потенційного конфлікту інтересів суддя зобов'язаний повідомити про наявність конфлікту інтересів голову суду, не вчиняти дій та не приймати рішень в умовах реального конфлікту інтересів, самостійно вжити заходів щодо врегулювання реального чи потенційного конфлікту інтересів. Голова суду протягом двох робочих днів після отримання повідомлення про наявність у підлеглого йому судді реального чи потенційного конфлікту інтересів приймає рішення щодо врегулювання конфлікту інтересів, шляхом: усунення особи від виконання завдання, вчинення дій, прийняття рішення чи участі в його прийнятті в умовах реального чи потенційного конфлікту інтересів; застосування зовнішнього контролю за виконанням особою відповідного завдання, вчиненням нею певних дій чи прийняття рішень; обмеження доступу особи до певної інформації; перегляду обсягу службових повноважень особи; переведення особи на іншу посаду; звільнення особи [14].

Ще одним корупційним ризиком в діяльності судді є недотримання строків заповнення декларації та внесення в неї змін. Суддя зобов'язаний щорічно до 1 квітня подавати шляхом заповнення на офіційному веб-сайті НАЗК декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування за минулий рік за формою, що визначається НАЗК, а також упродовж семи днів після подання декларації суддя має право подати виправлену декларацію. Також слід враховувати те, що у разі суттєвої зміни у майновому стані поліцейського, а саме отримання ним доходу, придбання майна на суму, яка перевищує 50 прожиткових мінімумів, встановлених для працездатних осіб на 1 січня відповідного року (на 2024 рік – це 151 тис. 250грн.), суддя у десятиденний строк з моменту отримання доходу або придбання майна зобов'язаний письмово повідомити про це НАЗК, зазначена інформація вноситься до Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та оприлюднюється на офіційному веб-сайті Національного агентства.

Висновок. В статті визначено правові засади формування антикорупційної політики в діяльності судової системи України. Встановлено, що оцінювання корупційних ризиків в судах проводиться з метою встановлення ймовірності вчинення корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень суддями, встановлення причин, умов та наслідків можливого вчинення таких правопорушень, а також аналізу ефективності існуючих заходів контролю, спрямованих на запобігання реалізації корупційних ризиків.

Здійснено аналіз обмежень в діяльності судді, які у відповідності до законодавства кваліфікуються як корупційні правопорушення або діяння, пов'язані з корупцією, зокрема: використання службових повноважень чи свого становища; одержання подарунків; сумісництво та суміщення з іншими видами діяльності; порушення обмежень (заборон) щодо зайняття іншою оплачуваною або підприємницькою діяльністю; порушення заборон входити до складу правління, інших виконавчих чи контрольних органів, наглядової ради підприємства або організації, що має на меті

одержання прибутку; порушення вимог фінансового контролю, недотримання строків заповнення декларації та внесення в неї змін.

Визначено алгоритм діяльності судді у разі надходження пропозиції щодо неправомірної вигоди або подарунка. Встановлено критерії оцінки наявності або відсутності реального або потенційного конфлікту інтересів судді, за наявності якого його дії слід кваліфікувати як корупційне правопорушення. Виокремлено алгоритми діяльності судді щодо виключення або принаймні мінімізації настання негативних правових наслідків у формі відповідальності за вчинення корупційного правопорушення або діяння пов'язаного з корупцією.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII. *Відомості Верховної Ради*. 2014. № 49. Ст. 2056.
2. Про затвердження Антикорупційної програми Державної судової адміністрації України на 2025–2027 роки: наказ Державної судової адміністрації України від 03.02.2025 р. № 35. URL: https://court.gov.ua/portal/dsa/normatyvnppravova%20baza/N_35_2025_dodatok.pdf.
3. Деякі питання запобігання корупції в міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 05 жовтня 2016 року № 803-р. *Урядовий кур'єр*: офіційне видання від 12.11.2016. № 213.
4. Про затвердження Державної антикорупційної програми на 2023–2025 роки: постанова Кабінету Міністрів України від 4 березня 2023 р. № 220. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2023-%D0%BF#Text>.
5. Про затвердження Методології управління корупційними ризиками: наказ Національного агентства з питань запобігання корупції від 28 грудня 2021 року № 830/21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0219-22#n9>.
6. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розробки антикорупційних програм органів влади: Рішення Національного агентства з питань запобігання корупції від 19 січня 2017 року № 31. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0031884-17>.
7. Про затвердження Порядку підготовки, подання антикорупційних програм на погодження до Національного агентства з питань запобігання корупції та здійснення їх погодження: Рішення Національного агентства з питань запобігання корупції від 08 грудня 2017 року № 1379. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0087-18>.
8. Про судоустрій і статус суддів: Закон України 2 червня 2016 року № 1402-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 31. Ст. 545.
9. Про робочу групу з оцінювання корупційних ризиків: Наказ ДСАУ від 31 жовтня 2022 р. № 394. URL: https://kr.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/tu12/Корупziya/nakaz394.pdf.
10. Про проведення оцінювання корупційних ризиків: наказ Верховного Суду від 14 січня 2025 року № 9. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1737600>.
11. Про утворення робочої групи щодо оцінювання корупційних ризиків в діяльності Вищої кваліфікаційної комісії суддів: наказ № 16 від 26.06.2023 року. URL: https://vkksu.gov.ua/sites/default/files/field/file/nakaz_golovy_pro_utvorennya_robchoyi_grupy_0.pdf.
12. Про Державний бюджет України на 2025 рік: Закон України від 19 листопада 2024 року № 4059-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4059-20#Text>.
13. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18, № 19-20, № 21-22. Ст. 144.
14. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів: Рішення НАЗК від 29.09.2017 № 839. URL: https://mfa.gov.ua/mediafiles/files/misc/2017-10-30/2017-10-30_2.pdf.
15. Щодо можливості державного службовця бути засновником, членом правління та заступником голови неприбуткової громадської організації: Роз'яснення Національного агентства України з питань державної служби від 15.08.2014 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0003859-14>.